ANUL V. ARAD, Sâmbătă 12|25 Septemvrie 1915. Nr. 198

ABONAMENTUL:
Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . 2.40 „
Pentru România şi străinătate:
Pe un an . . 40.— franci.
Telefon pentru oraş şi interurban Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA Strada Zrinyi Nr.1/a

INSERŢIUNILE se primesc la administraţie.

Mulţumite publice şi Loc deschis costă şirul 20 fil. Manuscriptele nu se înapoiază.

O nouă campanie de iarnă.

Arad, 24 Sept.

Nici o perspectivă pentru semnarea unei păci apropiate. Desfăşurarea conflagraţiei europene de până acum n'a dat ca rezultat atât de mult încât să se vadă constrâns la fixarea condiţiilor de pace.

Sunt câteva zile de când d. Asquith propunând camerei comunelor votarea unui nou credit a declarat că „victoria va fi pe partea celui mai bine înarmat"...

Este neîndoios că intrăm în a doua campanie de iarnă. Sforţările beligeranţilor pentru a împăca toate necesităţile ce le reclamă această campanie sunt uriaşe. Armate proaspete se recrutează şi aruncă pe fronturi. Insăş Anglia este convinsă că sistemul cu armata mercenară nu poate satisface noilor exigenţe şi introduce obligativitatea de arme.

Cheltuielile de răsboiu se ridică la sume fabuloase. Monarhia noastră solicită al treilea împrumut intern de răsboiu, în Germania al treilea împrumut este pe încheiate, d. Asquith a propus camerei engleze votarea unui nou credit de 250 milioane livre sterlingi, iar d. Ribot a declarat cotidianului *„Le Journal"* că la începutul lui Octomvrie va depune un nou proiect de împrumut intern francez. Cât priveşte situaţia financiară a Rusiei se ştie că este cea mai desperată. Ministrul de finanţe rusesc Bark este acum la Londra şi vrea să realizeze un acord financiar necesar trebuinţelor Rusiei pentru a continua răsboiul. Presa rusească discută cu viu interes chestia financiară şi *„Ruskoje Slovo"* scrie că Franţa şi Angiia trebue să ajute pe Rusia cu un împrumut foarte mare, „avec des moyens les plus considerables" cum citim într'un ziar francez. Intâiul an de răsboiu a costat'o pe Rusia 12 miliarde de franci, nu este de mirare dacă este ameninţată de o derută financiară fără un mare împrumut extern.

Al treilea efort considerabil al beligeranţilor este fabricarea de arme şi muniţii. In uzinele de răsboiu, zi de zi, zeci de mii de muncitori, soldaţi, lucrează de zor pentru a obţine maximul de producere, ascendentul materialului de distrugere.

Dar campania de iarnă poate să fie şi mai sângeroasă, să fie sporită cu ieşirea din neutralitate a statelor bacanice.

In desfăşurarea conflagraţiei de până acum a repurtat un succes indiscutabil Germania, nu prin felul cum a ştiut să terorizeze pe Ruşi ca şi pe Englezi, Francezi şi Sârbi în acelaş timp

Prin manevrarea de trupe, prin atacuri de surpinderi a obţinut acest succes de superioară valoare morală, căci disconcentrează atenţia duşmanilor, le zădărnicesc planuri strategice.

Iscusinţa aceasta de desfăşurare a forţelor militare constitue de sigur unul dintre secretele mari ale victoriilor germane.

Cât de puţini erau ceice credeau în eventualitatea unei noui campanii de iarnă. Pronosticurile marelor ofensive din primăvară păreau fanteziste. Şi astăzi cât de puţini sunt ceice se mai îndoiesc de această campanie.

Aleşii reprezintanţi ai neamurilor angajate în răsboiu, dela voinicii cărora abia le mijeşte mustaţa până la bărbaţii în plenitudinea puterii fizice şi intelectuale pe creştetul cărora prinde iarna vieţii, sunt sorţiţi să înfrunte greutăţile nouei campanii de iarnă. Şi vor aştepta cu ardoare blândele raze ale soarelui primăverii.

Desigur, pentru o astfel de primăvară, îşi oferă scumpele, cele mai scumpe ofrande ce se pot da: *vieţile...*

Unei verişoare din Ţară...

Ştiu că tu nu ţii la aur
Cât la-un suflet ce ţi-e drag —
Şi eu ştiu că fericirea
Ţi-a zdrobit-o.

Şi-eu mai ştiu că cel mai tare-i
Cel ce-a fost mai încercat:
Deci primeşte premiarea
Suflete îndurerat:

Iţi trimit 'a Doinei jale
De pe-a Someşului mal
Şi-o ferbinte 'mbrăţişare

Livia Rebreanu.

Rolul aeroplanului în campania contra Italiei.

Lupta din aer şi arma ei, aeroplanul şi conducătorul lui merită între momentele interesante şi enervătoare ale răsboiului modern fără îndoială cea mai mare atenţiune. De când fantazia omului lucrează, crează şi nimiceşte, mereu s'a ocupat cu problemul sburatului, a cărui rezolvire semăna zădarnică. Trebuie să spunem spre lauda geniului omenesc, că aviatica s'a desvoltat în decursul deceniului ultim cu multă perseveranţă şi energie, durere şi cu multe jertfe, într'un mod surprinzător. In ori ce caz însă desvoltarea n'a putut să fie aşa de mare în timp de pace decât faţă de cerinţele imperioase ale răsboiului. Conducerea răsboiului de astăzi reclamă toate isbânzile tehnicei pentru scopurile sale şi a creiat nu numai vehicole cuirasate pentru uscat, luntri, cari se pot scufunda sub apă, ci şi lupta din aer, care a existat până acuma numai în fantezie.

Cronica răsboiului înşiră şi până acuma nenumărate sboruri bine reuşite, recunoştinţa cea mai mare însă o merită aviatorii, cari operează pe teatrul răsboiului din sudvest, teatrul cel mai nou de răsboiu, în Italia. Inainte de ce voiu descrie acest teatru de răsboiu din punct de vedere aviatic, voiu trata încă şi despre timpul, când răsboiul contra Italiei nu era încă iminent.

In decursul răsboiului mondial de până acuma aviatorii noştri au isprăvit fapte, cari n'au fost crezut posibile înainte. Să ne aducem numai aminte că ziarele au lăudat înaintea răsboiului fiecare sbor de câţiva chilometri ca o faptă eroică şi extraordinară. Dacă un pilot a sburat dela Rákos până la Hatvan sau chiar până la Viena, atunci a putut să fie sigur de recunoştinţa publicului. Ce pot însemna însă toate sborurile din timp de pace faţă de numeroasele sboruri de recunoaştere, făcute de aviatorii noştri în faţa duşmanului! In pace fiecare sbor a fost întreprins pe timp frumos, aeroplanul n'a fost încărcat prea mult, a stat destul timp la dispoziţie pentru preparările necesare şi lucrul principal: nici aeroplanul, nici pilotul n'au fost ameninţaţi de bombele duşmane sau de bucăţi de şrapnel. In răsboiu orice sbor de pace a devenit o copilărie. Noi am sburat, dacă era trebuinţă, pe timp frumos şi pe timp rău, pe furtună şi vânt, fără să ne pese de proiectilele duşmane, la sboruri, cari au avut ca scop recunoaşterea poziţiunilor contrare ne-am lăsat jos până în zona periclitată de ele.

Foarte mult s'au complicat problemele aviatorilor noştri când au trebuit să opereze iarna în Carpaţi, acoperiţi de zăpadă şi ghiaţă. Fri-

România de azi

şi importanţa ei în concertul balcanic şi în actualul răsboiu european.

— *Un studiu al dlui C. D. Mavrodin.* —

Primim la redacţie o interesantă lucrare în limba franceză, *„România contimporană"* şi *rolul important ce-l are în concertul balcanic şi în răsboiul actual"* datorită dlui *C. S. Mavrodin,* licenţiat în drept la Paris.

Autorul „României contimporane" a căutat în această lucrare să releve tot progresul pe care România l-a realizat în decursul domniei regelui *Carol* şi să evidenţieze importanţa pe care o are România în Orientul Europei.

D. Mavrodin, vorbeşte despre România, din trei puncte de vedere: al evoluţiunei istorice, al progresului economic şi social şi al rolului ce-l are în politica balcanică.

Lucrarea e însoţită de o prefaţă a dlui *Georges Lacour-Gayet.*

„România contimporană" e un studiu care în împrejurările actuale prezintă un mare interes, întru cât autorul, caută în lucrarea sa, să prezinte România străinătăţii — unde din nefericire ea e încă puţin cunoscută — ca un popor destul de civilizat şi bine pregătit din toate punctele de vedere, pentru a sta alături de celelalte popoare civilizate ale Europei.

In acelaş timp, evidenţiază prin o comparaţie bine documentată şi bazată pe cifre, superioritatea Românilor faţă de popoarele din peninsula balcanică.

Vom face o mică dare de seamă asupra acestei interesante lucrări, care reprezintă un studiu — sinteză a chestiunei româneşti, a cărei cauză d. Mavrodin o apără cu toată căldura patriotismului său şi cu toată convingerea unui om de ştiinţă.

*

In prima parte a acestui interesant studiu, autorul face un istoric rezumat asupra originei Românilor la Dunăre şi o descriere asupra diferitelor naţiuni balcanice, după care face constatarea, că dintre toate aceste popoare Românii prin numărul lor, — 14 milioane, din cari 7 în regat — alcătuesc poporul cel mai compact din peninsulă, întru cât, cu toate dominaţiunile sub cari au fost, şi-au păstrat totdeauna unitatea intelectuală şi morală.

In aceeaş parte a lucrării, d. Mavrodin se ocupă şi de diferitele dominaţiuni sub cari au fost şi stau încă Românii, insistând mai ales asupra situaţiei Românilor din Austro-Ungaria şi Rusia.

Relevăm următoarele aprecieri pe cari autorul le face cu privire la Românii *basarabeni:*

Cele două milioane de Români din Basarabia, — Moldoveni, după cum îşi zic singuri, — nu pot sub dominaţiunea ţarului, nici să se roage nici să se instruiască sau să citească în propria lor limbă, şi nici să primească vre-un fel de publicaţiune din România.

Pentru rusificarea acestei populaţiuni, imperiul vecin a făcut tot ceeace i-a stat în putinţă.

Din această cauză, poporul de jos, a rămas incult, însă cu toate aceste şi-a păstrat singurile două lucruri ce i-au mai rămas: *pământul* şi *sufletul.*

Rezultatul încercării de rusificaţiune, sunt interesante. La început s'a încercat prin instalarea de colonii ruse în Basarabia, cari însă au fost romanizate. Guvernul a căutat atunci să procedeze în senz contrar. Sate întregi de Moldoveni au fost transportate în Siberia. După câţiva ani, mirarea celor dela Petrograd, n'a fost mică; populaţiunea locală începuse să vorbească româneşte.

Reese de aci că tentativa Ruşilor de a desnaţionaliza pe Români, a rămas zadarnică.

In a doua parte a lucrării, autorul se ocupă de progresul economic şi social, realizat în România.

In ceeace priveşte situaţia economică, d. Mavrodin arată că până acum 50 de ani, era imposibil orice progres, din cauza dominaţiunei turceşti şi a neîncetatelor frământări din Balcani.

Ridicarea României pe tărîmul economic începe din anul 1866, odată cu venirea la cârma ţării a defunctului rege *Carol I,* în cursul domniei căruia s'au înregistrat două momente strălucite: 1877, când după răsboiul cu Turcii România şi-a asigurat independenţa şi 1913, când după campania în Bulgaria ea şi-a asigurat poziţia ei în Balcani.

In intervalul acestor 50 de ani, România a mers spre progres cu paşi giganţi.

Comerţul şi industria ca şi finanţele ţării sunt într'o stare înfloritoare; armata a putut fi reorganizată pe o bază solidă, populaţia a început să prospereze.

In acelaş timp, arta şi literile sunt în plină desvoltare. Datorită acestei situaţiuni, România ocupă astăzi un loc de frunte, printre popoarele balcanice şi poate sta alături cu statele civilizate din Occidentul Europei.

Următoarea comparaţie dintre România şi celelalte state din Balcani, nu e lipsită de interes:

Cifrele sunt date pe anul 1911:

Budgetul: România 583 milioane; Bulgaria, Serbia, Grecia şi Muntenegru, la un loc 450 milioane.

Comerţul exterior: România 1 miliard 26 milioane. Celelalte state balcanice la un loc 825 milioane.

Armata: efectivul de pace, România 5324 ofiţeri şi 100.000 soldaţi. Celelalte state la un loc 7799 ofiţeri şi 114,759 soldaţi.

Rezultă din aceasta că România stă deasupra tuturor statelor din Balcani atât pe tărîmul economic cât şi pe cel financiar.

Femeia şi tendinţele ei.

II.

Cu toate erorile sufragetelor, lor le revine meritul de-a fi ştiut da problemei femeniste rândul întâi al actualităţii. Chestiunea este pusă acolo în termeni atât de presanţi, încât cu orice preţ i se cere rezolvarea. O adevărată armată numeroasă, bine disciplinată, recrutată din toate castele sociale (care este caracteristica principală a feminismului anglo-saxon), dă probe pe fiecare zi de dorul de-a învinge şi isbuti.

Ce contrast cu alte ţări, în cari feminismul chiar dacă a trezit interese, nu pasionează încă decât prea puţini aderenţi. Nu mult înainte, în Italia, câteva doamne din elita societăţii romane au pornit iniţiativa unei modeste propagande. Rezultatul obţinut: aproape unanimitatea camerei ministrului Giolitti a refuzat votul femenin.

(Şi-mi reamintesc plângerile şi reproşele prezidentei femenistelor din Ungaria, că abia poate încassa taxa neînsemnată de câteva coroane dela membrele ordinare de un număr foarte puţin considerabil).

Eclatant este contrastul cu lumea nouă. Statele-Unite al Americei au acceptat complect prejudecăţile de *sex* din legislatura lor, acordând femeiei nu numai votul în rând cu bărbaţii, dându-le însă în acelaş timp dreptul de-a ocupa cele mai înalte funcţiuni publice. In unele state, femeia îşi poate da părerea asupra tuturor chestiunilor de educaţie; în altele i-a parte activă în afacerile municipale cu drepturile egale bărbaţilor, bineînţeles şi dreptul de vot. In America latină însă, dincontra, feminismul este la începutul pornirii lui şi desvoltă o acţiune aşa de timidă şi discretă, încât nimenea nu-i dă importanţă.

Fără îndoială, nu e decât prea mic numărul naţiunilor cari au adoptat sufragiul femenin în toată forma. Norvegia este în şirul celor dintâi; se mai pot înşira următoarele state în cari femeia beneficiază oarecari drepturi politice: Anglia, Scoţia, Canada, Australia, cea mai mare parte a Statelor-Unite, Suedia, Danemarca, Finlanda, Olanda, Boemia. Este de netăgăduit curentul irezistibil în favorul acestei reforme. Fără a pronunţa termeni prea agresivi de mândrie şi ambiţiune, pare totuş că prin o oarecare tendinţă fatală, toate statele sunt pornite a stabili un statut politic femenin. Ar fi prea vast să analizăm amănuntele reformelor cari dau impuls idealului feministelor.

---

gul are în general o influenţă nefavorabilă asupra motorilor explosive, şi munţii opun greutăţi sburatului. Aviatorii noştri au făcut experienţe foarte interesante în sborurile lor peste Carpaţii păduroşi. Cele expuse se referă însă numai la Carpaţi.

Cuvântul „numai" accentuiază diferenţa colosală a Alpilor, cari au devenit în campania noastră contra Italiei teatrul nostru de răsboiu. Probleme noui, grele şi pline de pericole îl aşteaptă aicea pe pilot. Să ne aducem aminte cu ce precauţiune s'au evitat la început dealurile până ce primul aviator austro-ungar locotenentul Nittner a sburat peste Semmering. Astăzi încă ne arată un monument pe creştetul muntelui fapta viteţească de atunci, totuş o întreprindere egală poate fi privită azi numai ca un sbor de promenadă. Adeseori în public se aud meditaţiuni, ori de se poate conta cu aviatorii noştri în Alpi, unde este lipsă mare de locuri potrivite pentru aterisare, şi unde joacă un rol foarte mare aerul subţire din munţi. Toate aceste observări sunt juste, deşi istoria sburatului arată, că în aceste regiuni s'au încercat deja de ani sboruri şi adeseori cu succes frumos. Unele din sboruri au chiar o însemnătate istorică, ceeace dovedeşte în mod vădit câte greutăţi trebuie învinse de piloţii noştri. Adeseori aşteptam zile întregi în o vale şi aşteptam condiţii mai favorabile meteorologice şi ne decideam deabia atunci la un sbor, când era de aşteptat un succes. Ca exemplu vreau să amintesc numai sborul lui Chavez peste Simplon, care a reuşit într'adevăr să învingă acest munte uriaş. Insă când a vrut să sboare înapoi, nervii lui nu mai funcţionau normal şi sfârşitul întreprinderii acesteia a fost o cădere dela o înălţime destul de însemnată. Chavez a suferit răniri grave şi a murit după puţine zile.

Răsboiul însă i-a oţelit şi pe aviatorii noştri. Moartea-şi aşteaptă mereu sub forme diferite la fiecare sbor, ei sunt deja obicinuiţi a nu preţui prea mult vieaţa lor şi chiar faptul că ei sunt conştienţi că mult depinde dela ei, nu numai vieaţa lor, ci şi soartea mai multor mii, îi hotăreşte de a nu avea multă grijă de nervii proprii. După şcoala cea bună din Galiţia şi după lucrul greu din Carpaţi aviatorii noştri isprăvesc în regiunile zăpezii eterne problemele cele mai grele.

Greutatea începe îndată la sbor. Aerul n'are o presiune destul de mare asupra aparatului aşa că e greu de a ţine drept direcţiunea sborului. Dacă se mai adauge un vânt lateral şi dacă locul sborului este strâmt, ceeace se întâmplă foarte adese în regiunea aceasta, atunci după puţine minute aeroplanul zace spart în mii de bucăţi într'o prăpastie. Astfel putem vedea, că ne trebue pentru un sbor sigur în prima linie o toloacă întinsă, care permite o mişcare în orice direcţie după cum suflă vântul. Există astfel de aeroplane, ele sunt însă destinate numai pentru sport şi nu se potrivesc pentru scopuri de răsboiu. Aeroplanul de răsboiu este totdeauna greu încărcat. Afară de două persoane mai duce aparatul cu sine benzin pentru turnee mai lungi, uleiu, bombe, arme, muniţiune şi alte instrumente. Un biplan încărcat greu se ridică numai foarte încet. Dacă locul, de unde sboară n'are o întindere de cel puţin 150 de metri, el nu este de întrebuinţat. Dacă cursul se poate executa contra vântului, atunci aeroplanul se poate ridica în un timp foarte scurt şi ajunge încet în spirale înălţimea cerută.

O chestiune foarte însemnată este, cum ajung avitorii noştri peste creştetele munţilor. Dacă luăm în considerare că deja văile, din cari începe sborul sunt situate la 1500 de metri peste mare, atunci ne putem închipui mai uşor înălţimea munţilor. Este cu mult mai greu, de a sbura din o vale aşa de înaltă peste un pas înalt de 2500 de metri, decât a se ridica din un loc de 200 de metri asupra mării cu 1200 de metri. In amândouă cazurile înălţimea sborului este numai de 1000 metri, în şes este cu totul altceva. Aerul subţire dn munţi joacă un rol mare. Motorul nu poate lucra aşa de puternic în aerul acesta. Recordurile surprinzătoare ale aeroplanelor de sport dau deci numai o icoană

li este de netăgăduită importanţa în oricare ramificaţie a progreselor ce trebuie realizate.

Aproape în toate statele, cel mai mare număr al femeilor este în serviciul instrucţiei publice. Negreşit, acesta şi este cel mai femenin rol şi activitatea cea mai potrivită predispoziţiilor şi aptitudinilor femeii.

Cu toate acestea sunt state cari au acordat femeii cele mai vaste terene de servicii. In Cristiania de ex. sunt femei ataşate la poliţia oraşului, şi obţin chiar titluri destul de importante. In Franţa sunt femei în serviciul oficiilor de frontiere, împărţite la vizarea bagajelor. In acelaş timp însă, prea puţine sunt în servicii de comptabilitate, funcţiune, care la noi în ţară a luat proporţii foarte întinse anii din urmă. Sunt bine cunoscute advocatesele Franţei cari pledează alături de advocaţi bărbaţi. Câţiva ani înainte, Boemia a dat cel dintâi deputat-femeie.

Naţiunile scandinave, cele dintâi cari s'au putut mândri cu obţinerea egalităţii aproape complecte din domeniile drepturilor dintre bărbat şi femeie, au procedat cu credinţa şi entuziasmul energic al feministelor sufragete; dacă însă luptele lor n'au fost caracterizate de aceleaşi violenţe extreme, se poate atribui deosebirei de rassă şi predispoziţii.

Astfel, feminismul rassei latine, cu toată adaptarea activităţii feministelor, n'a desvoltat nici o sforţare de izbândă, şi s'a mărginit în principii mult mai docile probate în cadre lămurite, dar mult mai discrete. Ar trebui consultate virtuţile şi calităţile tradiţionale ale femeilor şi împreună cu o organizaţie socială bine chibzuită, în care femeia să nu fie exclusă vieţei publice, să-şi păstreze ceea ce este graţia şi atracţia ei. Indată ce va fi nevoită să-şi abandoneze aceste însuşiri, să le numim calităţi şi predispoziţii înăscute, feminismul, orice scopuri înalte şi superioare ar urmări, îi dă o notă de multeori întovărăşită de ridicol şi lipsă de demnitate.

Să păstrăm deviza: cu cât femeia e mai femeie, cu atât e mai simpatică şi irezistibilă.

T. B.

Puterile centrale şi România.

„La Gazette de Hollande" *publică o telegramă particulară din* **Berlin,** *cu următorul cuprins:*

„Intreaga pressă germană, inspirată probabil din înalt loc, vorbeşte despre situaţia din România.

Ea este de părere, că *a venit momentul ca această ţară să se hotărască la un fel.*

Germania începe să-şi piardă răbdarea în privinţa atitudinei României, acuma când această ţară refuză să lase să treacă muniţiuni pentru Turcia.

Puterile centrale, crede pressa germană, au dreptul la neutralitatea binevoitoare a României, deşi tratatul pe care l'au încheiat cu această ţară n'a fost ratificat de parlament. Pentru acest motiv *e îndoială că ar fi cu putinţă să se ordone respectarea lui.*

Totuş, preşedintele consiliului de miniştri, d. *I. Brătianu* a recunoscut întotdeauna, că tratatul e valabil.

Puterile centrale au dat până acum dovadă de spirit împăciuitor, considerând că România poate beneficia de acest caz de îndoială.

Dar ele nu pot să mai consimtă multă vreme ca România să stea în calea propriilor lor interese **şi pretind să se treacă fără piedeci muniţiunile destinate Turciei.**

Atitudinea şovăitoare se înţelegea atâta timp cât primejdia rusă era ameninţătoare.

De aceea, puterile centrale se cred în drept să-şi rezerve libertatea de hotărâre, în ce priveşte caracterul contractant al tratatului".

foarte nefidelă de ceeace pot isprăvi aeroplanele de răsboiu.

In răsboiu este aproape exclus de a sbura drept asupra pasurilor şi vârfurilor, căci ele sunt înzestrate cu fortificaţiuni duşmane. Pe terenul de răsboiu din Galiţia şi Franţa aeroplanele sbor într'o înălţime, unde se pot simţi sigure de proiectile duşmane şi unde nu mai pot fi nimerite de şrapnelele tunurilor de apărare. După regulele logice, cari rezultă din experienţele aceste, aviatorul, întrebuinţat în teren muntos trebue să se ridice peste aceleaşi înălţimi.

Afară de cele amintite, aviatorul, care luptă în Alpi mai trebuie să ţie seamă de nenumărate alte piedeci mai mari şi mai mici, cari din cauza varietăţii lor nu pot fi înşirate toate aicea, dând noi numai un prospect scurt şi general. Cetitorul atent însă, care se interesează pentru aviatică, va putea aprecia lucrul periculos, enervător însă plin de succes al aviatorilor, cari au fost trimişi pe terenul răsboiului italian şi cari luptă acolo plini de dragoste neclintită pentru patrie şi nădejdea firmă în victoria finală.

F. M. Str.

Comunicate oficiale
despre mersul răsboiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 23 Septemvrie. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: In Galiţia orientală ziua a trecut în general în linişte, singur numai între detaşamentele înaintate au avut loc hărţuieli. Pe Ikwa şi Styr s'au desfăşurat în mai multe puncte lupte violente. Aşa la sudost de Nowo-Pozaiew am respins în mod sângeros două atacuri ruseşti. Un regiment de infanterie duşmană a trecut, noaptea, peste Styr, în apropiere de gura râului Ikwa, dar în urma contraatacului trupelor noastre a fost silit să se retragă cu mari pierderi îndărăpt pe ţărmul ostic al râului. Trupele noastre, cari se găseau la ost de Luck le-am retras azi în poziţiunile de pe ţărmul vestic al râului Styr.

Pe frontul italian: In sectorul dela graniţa Tirolului s'au dat mai multe lupte mai mici. In sectorul Tonale, precum şi la nord şi ost de Condino am respins atacurile trupelor mai mici italiene. Platourile Vielgereuth şi Lafraun au stat iarăş sub focul artileriei duşmane grele. Vitezele noastre trupe cari apără muntele Coston, cari au apărat luni de zile acest munte de graniţă, departe în faţa frontului nostru, faţă cu un duşman ofensiv, numeric covârşitor, — s'au retras azi dimineaţă din această poziţiune împresurată aproape deplin şi atacată de o forţă înzecit mai mare decât a noastră. In sectorul Dolomiţilor luptele de artilerie continuă cu multă violenţă. Pe frontul din Carintia, o trupă de alpini a încercat ca să ne rupă linia pe muntele Monte Peralba. I-am respins, pricinuindu-le mari pierderi. Pe frontul litoralului activitatea trupelor noastre s'a restrâns, în cadrele luptelor de artilerie şi de tranşee, la unele întreprinderi reuşite.

Azi se împlinesc 4 luni de când a intrat Italia în răsboiu. Italienii nu s'au hotărît nici în luna aceasta la o acţiune beligerantă în stil mai mare ci au întreprins atacuri singur numai împotriva unor sectore, câteodată cu forţe compuse din mai multe diviziuni. Zădarnic însă, căci frontul nostru se menţine mai tare, decât ori când.

Pe frontul sudoriental: Nici un eveniment esenţial.

*

Berlin, 23 Septemvrie. — Se comunică dela marele cartier principal:

Pe frontul occidental: Artileria şi aviatorii ambilor beligeranţi au desfăşurat pe întreg frontul o foarte vie activitate, favorizată de o vreme frumoasă. Atacul proiectat, evident împotriva poziţiunei noastre din cimitirul dela Souchez, duşmanul nu l'a executat din cauza focului nostru. Un aviator duşman nimerit de tirul nostru s'a prăbuşit arzând la nord de St. Menehould. Un alt aviator, a fost silit să coboare, după o luptă aeriană, la nordost de Vouzier. Echipajul l'am făcut prisonier. Un aviator german, în o luptă dată deasupra Pont a Moussonului cu 2 aviatori francezi, la împuşcat pe unul. Aeroplanul francez a căzut arzând între liniile Germanilor şi Francezilor.

Pe frontul oriental: *Grupul mareşalului Hindenburg:* La sudvest de Lennevaden lupta încă nu s'a terminat. Ieri, întreprinzând un contraatac, am făcut prisonieri 150 Ruşi. Şi la vest de Dünaburg a reuşit să pătrundem în poziţiunea înaintată a duşmanului. Am făcut prisonieri 17 ofiţeri şi 2150 soldaţi şi am cucerit 4 mitraliere. Contraatacurile duşmanului, întreprinse împotriva liniilor ocupate de noi la sudvest dela Dünaburg, le-am respins. Rezistenţa Ruşilor în sectorul dintre regiunea la nord de Oschmioni şi cea spre ost dela Subotnik (lângă Garza) am înfrânt-o. Trupele noastre îl urmăresc pe duşmanul ce se retrage, lăsând mai multe mii de prisonieri în mânile noastre. Aripa dreaptă a acestui grup luptă la nord de Nowogrodek.

Grupul prinţului mareşal Leopold de Bavaria: La vest dela Woloka am ocupat poziţiunile ruseşti. Am făcut aci prisonieri 3 ofiţeri şi 380 soldaţi şi am cucerit 2 mitraliere. Mai spre sud situaţia e neschimbată.

Grupul mareşalului Mackensen: La nordvest şi ost de Logischin continuăm a lupta.

Pe frontul sudoriental: Situaţia nu s'a schimbat.

*

Constantinopol, 23 Septemvrie. — Se comunică dela cartierul principal:

In sectorul Anaforta focul artileriei noastre a provocat incendiu în tranşeele şi tabera duşmanului din faţa aripei noastre dela stânga. Incendiul a ţinut timp de peste două ore. In sectorul Ariburnu, duşmanul a executat în noaptea spre 21 Septemvrie explozii de mine, ceea ce ne-a pricinuit pagube neînsemnate, cari le-am reparat în scurtă vreme. In sectorul Sedilbahr duşmanul a deschis în 21 Septemvrie o canonadă violentă svârlind şi bombe împotriva aripei noastre dela stânga. Bateriile noastre au răspuns şi au redus la tăcere artileria duşmană. In 21 c. flota noastră a alungat din portul de cărbuni din Marea Neagră 3 torpiloare ruseşti, tip Bistrii. Pe celelalte fronturi nu se semnalează nici un eveniment mai important.

Comunicatele statelor majore inamice.

Rusia.

Petrograd. — In regiunea Riga angajamente de mici detaşamente pe râul Eckau. Acelaş lucru în unele puncte pe Dvina occidentală şi intervalul dintre Iacobstadt şi Dvinsk. Atacurile inamicului la vest şi sudvest de Minsk continuă. Ofensiva lui între drumul spre Dvinsk şi lacul Samava a fost respinsă prin focul de artilerie. In lupta dela nord de Swenziany, satul Davgelischki, a rămas în mânile inamicului. In regiunea Vilnei, luptele îndărătnice angajate deja de multă vreme se desfăşoară în mod simţitor.

Pe stânga Viliei, între ramurile de cale ferată Vilna-Novoswenziany-Molodetchno-Vileiki, detaşamentele inamicului în unele puncte au atins calea ferată Nowovileisk-Molodetchno. In multe locuri ale acestei regiuni şi în regiunea lacurilor Molziol-Naroichsvir, la sudest de Sventziany, au loc lupte cu puternice detaşamente de cavalerie. Germanii pronunţă atacuri energice în direcţiunea Vilna la sudest de Meichagola.

La sudest de Orany, atacurile repetate ale inamicului în contra satelor Eismonty şi Datzichki au fost respinse. La sud de Dagischiki după o luptă crâncenă Germanii au reuşit să ocupe satul Radziuny.

Lângă satul Jakubovzi, între satul Novyidvor şi Lida, toate atacurile germane au fost respinse. Inamicul ajungând la râul Sohara ne-a atacat lângă satul cu acelaş nume şi a trecut pe ţărmul drept. In cursul ofensivei inamicului dealungul căei ferate Kobryn-Minsk, s'au angajat lupte în dreptul gărei Molokovitchi, mai la vest de Pinsk.

In timpul luptei pentru posesiunea oraşului Derasno, am avut din nou un mare succes. Trupele noastre s'au repezit spre Derasno şi au respins pe inamic spre satul Dakrasnoie. Luând cu asalt acest din urmă sat am luat 4 mitraliere şi 2000 de prisonieri.

Contra-atacul nostru dela satul de graniţă Cantova, la sudestul oraşului Visnovetz, deşi nu s'a dus la ocupaţiunea satului acesta, ne-a permis să luăm prisonieri 12 ofiţeri şi 540 soldaţi şi 3 mitraliere.

In lupta din regiunea dela est de satul Babulinze pe Strypa, spre nord de Butceana, am făcut prisonieri 14 ofiţeri şi 800 soldaţi.

Am ocupat satele Yanova şi Palava, la nordest de Butceany. Inamicul le-a părăsit şi s'a retras în desordine.

Prin acţiuni îndrăzneţe trupele noastre pe tot frontul spre sud de regiunea Rovno continuă a opri cu

succes desfăşurarea contraatacurilor locale ale inamicului pronunţate în unele sectoare de forţe impunătoare.

*

Petrograd. — In regiunea litoralului împuşcături. In direcţiunea Olty, eclerorii noştri au scos pe Turci lângă satul Khistaspore, din valea Passin. Cercetaşii noştri au operat în mod fericit lângă Endek. In direcţiunea Melazghert, cavaleria noastră a risipit pe Turci lângă Indjalu şi Rustemiaduka, punând mâna pe un transport. In regiunea Van, ciocniri între trupele noastre şi Turci la vest de Angh. Pe restul frontului nici o schimbare.

Italia.

Coltano. (Prin telegrafia fără fir.) In noaptea de 17, după o intensă pregătire, duşmanul a atacat poziţiunile noastre de pe Monte Costen, la NW de Arsiere, dar a fost respins cu pierderi. In dimineaţa următoare trupele noastre au atacat şi împrăştiat forţele duşmane de pe Monte Valpiana în valea Torrento-Masse (Brenta) un alt detaşament de al nostru a distrus adăposturile vrăjmaşe în valea Torrente Vanci.

In zona Plezo, după executarea măsurilor de apărare a poziţiunilor de curând cucerite, a fost reluată cu o nouă vigoare ofensiva noastră îndreptată spre desăvârşirea închiderei accesului înspre basin.

— Dealungul întregului front de atac, pe stâncile Rombonului, pe povârnişurile grele păduroase dela Javorcek şi pe stâncile pleşuve dela Lipnic, infanteria noastră, sprijinită cu furie şi îndrăsneală de artilerie, a reuşit să se apropie de liniile duşmane, foarte puternice, apărate încă şi de reţele, făcând printre ele mari spărturi. Pe muntele Javorcek câteva tranşee au fost distruse. Observatorul şi două blockhaus-uri au fost aruncate în aer, am luat 50 de prisonieri, dintre cari 2 ofiţeri, la zona Canso în noaptea de 17 vrăjmaşul a încercat 2 mici atacuri, a fost însă respins şi a lăsat în mâinile noastre câţiva prisonieri.

Franţa.

Paris. — In regiunea Lombertzyde, lupte cu aruncătoare de mine dela tranşeu la tranşeu. Artileria noastră grea a distrus două observatoare. In Artois — mai ales în sectorul Neuville Roclincourt — lupte de artilerie urmează de ambele părţi. In mai multe puncte s'a constatat eficacitatea tirului nostru asupra mitralierelor şi aruncătoarelor de mine inamice. In regiunea Roye lupte cu granate cu mici acţiuni de artilerie. In valea Miette — la nord de Berry au Bac — Francezii au cucerit un mic post german. In Champagne am bombardat violent bivuacurile germane, ca răspuns la bombardarea Germanilor din regiunea Camp de Chalons.

La răsărit de Chaillon (la nord-est de Saint Mihiel) un balon captiv german a fost coborît. In faţa localităţii Saint Mihiel artileria noastră a sfărîmat podul de pontoane şi trei vase mici. In munţii Vosgi canonadă la Ban de Sapt şi la Violu.

*

Paris. — In Artois, între Angers şi Souchez, cum şi la sud de Arras, ca răspuns la focul inimicului, bateriile noastre au canonat cu violenţă lucrările şi diniile lui de aprovizionare. Intre Somme şi Aisne se semnalează împuşcături dela tranşee la tranşee cum şi oarecare activitate a artileriei grele germane la care noi am ripostat cu energie. In regiunea Sapigneul şi între Aisne şi Argonne, lupta de artilerie şi bombe a urmat o parte din noapte.

Nimic de semnalat important pe restul frontului.

Belgia.

Havre. — Noaptea liniştită. Dimineaţa s'a caracterizat printr'o mare activitate a artileriei inamice mai ales în contra fermei Groot Noordhof Onskerke Roninghe. După amiazi trageri interminabile din diferite puncte ale frontului nostru şi bombardare destul de violentă a Pypegalului. Artileria noastră a rezistat energic risipind pe lucrătorii inamici spre Schore la este de For Knoke.

Serbia.

Niş. — La 18 Septemvrie dimineaţa, patru avioane inamice venind din Olion, cel mai înalt vârf la nord-vest de Orşova, au scoborît Dunărea în şir.

Atins de artileria noastră, un avion inamic a făcut jumătate întoarcere, pe când celelalte au sburat îndelung pe teritoriul românesc, apoi, pare-se au luat direcţiunea Bulgariei şi Turciei.

In aceeaş zi a avut loc o luptă de artilerie în direcţiunea Orşova-Tekia.

Zemstvourile cer constituţie.

„Răsboiul să fie continuat cu orice preţ."

In Moscva, capitala a doua a Rusiei, s'au întrunit în zilele trecute zemstvourile şi delegaţii oraşelor la o mare adunare.

„Berlingske Tidende" din Copenhaga scrie despre decursul adunărei dela Moscva:

La marea adunare din Moscva a zemstvourilor şi delegaţilor oraşelor, spiritele *erau foarte agitate*, dar toţi participanţii erau de acord în punctele principale. S'au rostit aci critici foarte tăietoare la adresa celor dela conducerea guvernării, dar toţi şi-au esprimat părerea, *că răsboiul trebuie continuat cu sforţarea tuturor puterilor*. Câte un orator se agita în cursul discursului, încât *vocea i se îneca ca într'un acces de furie şi din cuvintele lui se desluşeau numai insulte*.

Fără îndoială, că mai multor oratori li s'a interzis să vorbească, ceeace se poate conclude *din spaţiurile albe* în rapoartele ziarelor din Petrograd.

Chiar şi politicieni moderaţi cum e *Gucikow* au vorbit despre aceia, cari *„au indus în eroare cele mai înalte foruri ale statului* şi au părăsit duma, armata, societatea şi pe aliaţi". Dar nici aceşti oratori n'au pregetat să-i roage pe ceiveniţi la adunare, ca să nu amâne *momentul marei socoteli pe timpul după răsboiu* şi să contribue cu toată energia lor, ca *convocându-se duma să se împlinească şi pretenţiunile poporului rusesc* şi să se constitue un guvern, care se bucură de încrederea poporului. Foarte adâncă impresie a făcut discursul bătrânului deputat *Ivankov* care a propus ca să se trimită o *delegaţie la ţar*, care să-i spună domnitorului, că *aşa nu mai merge* în Rusia, căci se distruge orice autoritate. Veneratul deputat care venise la adunare în port căzăcesc a mai cerut ca să se dea *amnestie politică generală*.

Prinţul *Lvov* a spus că Rusia va putea repurta victorie numai dacă *guvernul şi administraţia e sprijinită de un popor reprezentat prin o corporaţiune legislativă aleasă pe baze adevărat constituţionale*. Dar până când Rusia va ajunge la aceasta desvoltare, nime să nu-şi piarză echilibrul intern ci fiecare trebuie să-şi continue munca şi să-şi facă datoria.

Adunarea a hotărît în sfârşit ca Rodzianko, fostul preşedinte al dumei să ceară să fie primit în audienţă la ţar.

*

Despre adunarea din Moscova i se anunţă din Petrograd lui „Daily Telegraph" următoarele: Marea adunare dela Moscova a hotărît, ca să se constitue o comisiune compusă din membrii dumei, membrii reprezentanţelor provinciale şi din membrii reprezentanţelor provinciale şi din membrii altor instituţiuni publice, *cari să constate, cum gândeşte poporul asupra răsboiului şi soartea ţării*. La ordinea zilei a fost pusă chestia unui guvern parlamentar şi s'a hotărît, ca să se urgiteze convocarea dumei şi numirea unui guvern, care să se bucure de încrederea poporului.

In sfârşit oratorii şi-au exprimat convingerea, că *poporul rusesc doreşte neclintit ca răsboiul să fie continuat până când armatele ruseşti nu vor fi biruitoare*.

Delegaţii zemstvourilor şi consilierii comunali au ţinut înainte de adunare o conferinţă aparte. Au avut o întrunire în Moscva şi octobriştii sub preşedinţia lui *Gecikov* hotărând să pretindă *convocarea imediată a dumei*. Mai departe au enunţat ca pentru biruinţa finală a armatelor ruseşti e necesar ca poporul rusesc să fie unitar, iar muncitorii să-şi continue lucrul neconturbaţi şi să se fabrice cât mai multă muniţiune.

*

„Times" e informat că muncitorii ruşi după greva demonstrativă care a ţinut timp scurt, au reluat lucrul.

*

Preşedintele dumei la ţar.

Lui „Vossische Zeitung" i se anunţă din Stockholm: Un distins bărbat, care a luat parte la marea adunare din Moscva a declarat, că nu se intenţionează a se proceda activ împotriva amânării dumei, ci străduinţa principală e ca Coroana şi poporul să fie orientată asupra dispoziţiei adevărate care stăpâneşte cercurile parlamentare şi conducătoare ale societăţii. *Rodzianko* preşedintele dumei, a fost din autorizaţia dumei la ţar în audienţă. 342 membri ai dumei au ţinut o conferinţă imediat după amânarea dumei şi au dat îndrumări preşedintelui Rodzianko privitor la proiectele cari să le prezinte ţarului.

S'a luat hotărîrea, ca, câtă vreme duma nu ţine şedinţe, majoritatea hotărîtoare a fiecărui partid să nu părăsească Petrogradul. Ceilalţi membri ai partidelor reprezentate în blocul parlamentar vor merge în provincie, ca să-i orienteze pe alegători asupra situaţiei.

Sperăm — a terminat distinsul politician — că ne va reuşi să reţinem poporul agitat dela paşi neprecugetaţi, condiţionând însă, că generalii Ruski şi Evert vor şti apăra armatele ruseşti, ca să nu mai îndure în viitorul apropiat înfrângeri grave.

Dacă nu vor putea împlini aceasta condiţie, *vom arnuca dela noi orice răspundere pentru atitudinea poporului*. Duma a câştigat încrederea poporului rusesc, dar fiind amânată a încetat orice legătură între popor şi conducerea armatei. Rodzianko reîntorcându-se dela audienţa sa la ţar, a declarat, că *ţarul a fost surprins de cele ce i-a raportat*. Preşedintele dumei speră, că *ţarul va împlini* câteva din dorinţele urgente ale partidelor unite în blocul parlamentar.

Răsboiul european.

România în pragul hotărârei.

Bucureşti. — In consiliul de miniştri, ce a avut loc Luni s'a hotărît ca primul ministru Brătianu, raportând regelui despre hotărârile cabinetului, să ceară ca înainte de a se lua o hotărâre să fie convocat consiliul de coroană.

Mobilizarea în România.

Milano. — Corespondentul din Bucureşti al ziarului „Corriere della Sera" telegrafiază, că nu poate confirma ştirea despre mobilizarea României. Fapt e însă, că în România au fost chemate sub drapel foarte multe contingente, dar faţă cu aceasta au avut loc concediări din alte contingente. Incât priveşte mobilizarea armatei române, ca se face după un sistem deosebit care îi dă României posibilitatea să fie gata în orice zi faţă de orice eventualitate.

Consilierul militar al primului ministru Radoslavoff.

Genf. — „Journal" din Paris pretinde a şti, că primul ministru bulgar Radoslavoff, l'a chemat la Sofia, pe cale telegrafică, pe fostul generalisim al armatei bulgare, generalul Savof, care a şi sosit Sâmbătă în capitala Bulgariei şi a avut o conferinţă mai îndelungată cu Radoslavoff.

Căderea Dünaburgului iminentă.

Milano. — „Corriere della Sera" primeşte din Londra: Cercurile militare engleze consideră ca un fapt sigur căderea Dünaburgului. Germanii bombardează cetatea cu tunuri de calibru 32.5 cm. şi căderea cetăţii se poate aştepta în fiecare moment. Hindenburg se găseşte în faţa Rigei împresurate.

Atacuri ruseşti pe frontul Nistrului.

Cernăuţi. — Pe ţărmul nordic al Nistrului, la ost de gura râului Siret, luptele continuă cu o violenţă neschimbată. Se pare, că sforţările Ruşilor, tind numai ca să ne lege trupele. După neîntrerupte lupte de artilerie, ieri noapte Ruşii au asaltat în mai multe rânduri poziţiunile noastre. Tentativele aceste ale duşmanului au fost însă zădarnice.

Opoziţia bulgară.

Sofia. — Spiritele sunt de o calmitate serioasă şi cu deplină încredere. Rusofilul Wasow a provocat pe Bulgari la unitate şi să dea ţionat.

tot sprijinul guvernului. Şi Ghenadieff l'a asigurat pe Radoslavoff de sprijinul său necondi-

La Londra se aşteaptă intervenţiunea activă a Bulgariei.

Scheveningen. — La Londra se aşteaptă cu siguranţă la intervenţie activă din pareta Bulgariei.

Delimitarea teritoriului neutral al portului Salonic.

Zürich — Teritoriul neutral din portul Salonic care serveşte pentru transitul de mărfuri pe seama României şi Bulgariei, a fost delimitat. Azi a fost instalată o staţiune bulgară de poştă şi telegraf după modelul celor din Serbia.

In jurul tratatului din Bucureşti.

Roma. — *Vorbind de situaţia din Balcani,* „Ideea Nazionale" *scrie:*

„Ca şi pacea din Ouchy (Lausanne), tot aşa cel de al doilea răsboiu balcanic şi tratatul din Bucureşti, care l-a urmat, au fost un succes al politicei germane. In folosul Austro-Ungariei şi în vederea exploatărei germane a Turciei, Germania reuşi să despartă Italia de popoarele balcanice şi să desbine statele balcanice între dânsele. Numai astfel, prin păstrarea Austro-Ungariei şi a Turciei, se chezăşuia penetraţiunea germană în Orient şi pe Mediterană.

Astăzi datorită gestului răsboinic făcut de Italia, tratatul din Losanna a fost desfiinţat: vor putea oare statele balcanice să desfiinţeze şi tratatul din Bucureşti? Duşmanul e acelaş şi cauza comună care ne uneşte este menită să izbândească. Dincolo de ruinele Austriei şi ale Turciei este pentru noi, ca şi pentru statele balcanice, siguranţa graniţelor etnografice, neatârnarea politică şi economică, libera expansiune a forţelor noastre în lumea cea largă".

Elveţia liferează antantei şrapnele şi granate.

Berlin. — Lui „Lokalanzeiger" i se anunţă din Bern:

Ziarele franceze din Elveţia anunţă că Anglia a comandat în fabrica de oroloage Zenit din Locle (cantonul Neuchatel) un mare număr de fitile de calibru 105—120 mm. pentru şrapnele. Guvernul englez îi pune fabricei la dispoziţie materialul brut. Experţi englezi conduşi de ambasadorul englez din Bern au vizitat numita fabrică. Tot ziarele din Franţa mai anunţă că şi Italia a făcut comande la mai multe fabrici din La Chaux de Fonds pentru părţi constitutive de granate.

Armata rusească dela Vilna.

Rotterdam. — Corespondentul din Petrograd al lui „Daily News" telegrafiază, că armatei ruseşti dela Vilna i-a reuşit să scape din ameninţătoarea îmbrăţişare a armatelor germane.

Portretul profesorului Dr. Ioan Petran.

In sala festivă a seminarului din Arad an de an creşte numărul portretelor, cari odată vor reprezinta icoana trecutului nostru ştiinţific-cultural, cooperativa acerbilor muncitori pentru înaintarea naţională. Pietatea a învins greutăţile materiale şi prejudiţiile culpabile. In şirul acestor strămoşi ai culturei noastre va păşi acum profesorul de limba şi literatura română, decedat în 1904 **Dr. Ioan Petranu,** a cărui portret este deja terminat şi va fi expus de curând în sala festivă.

Dr. I. Petranu s'a stins în floarea vieţii, în plenitudinea puterilor, când contimporanii aşteptau continuarea activităţii ştiinţifice productive, începută de el prin publicarea diferitelor manuale de gramatică română. Nici nu a ajuns să-şi publice manuscrisul cercetărilor literare, colecţiunea de poezii poporale, cari se află astăzi în posesiunea familiei. Abia a fost de 40 de ani, când a murit...

Pentru aprecierea justă şi pentru înţelegerea intimă a acestui nou portret, mă simt îndatorat, ca fiu al răposatului, a da câteva note simptomatice din complexul caracterului său.

Răposatul avea o ţinută calmă şi rezervată, nu vorbea prea mult, dar cu o preciziune apodictică, aproape laconică. Avea un suflet sensibil, ca şi o placă fotografică, plin de observaţiuni şi reflexii, cari ar fi rămas necunoscute, dacă nu s'ar fi reoglindit în fizionomia feţei, în expresiunea privirei şi în observări momentane. In general era de o seriozitate adâncă. Iată-i scurta caracterizare.

Intrucât este eternizată această imagine a sufletului în portret? Artista, care l-a pictat, d-şoara **Elsa Latinca** renunţă la efectele exterioare şi neartistice: reverenda, brâul roşu, cari ar fi fost o senzaţie pentru un pictor formalist, joacă numai un rol secundar în tablou. Ele stau în serviciul unui scop superior, ca împreună cu tonurile indiferente ale fondului să concentreze atenţia asupra momentului principal. Privirea spectatorului cade instinctiv pe o faţă nu de toate zilele, drept problemă pentru un psiholog. Ioan Petranu par'că trăeşte. Fruntea înaltă, uşor boltită, desemnul şi privirea ochilor tradează seriozitatea, şirul logic de idei a unui meditator. Dar aceasta este numai o singură parte constitutivă în amalgamul calităţilor sufleteşti, cari te isbesc contemplând portretul. In massele şi liniile feţei, îndeosebi în ale nasului se ascunde o sensibilitate remarcabilă, potenţată artificial prin relevarea paliditătii feţei. Această sensibilitate nu influinţează însă firmitatea caracterului, care se manifestă în ţinuta întreagă a figurei.

Este ceva sugestiv în portret. Individualizarea psihică a răposatului, redată cu o perfecţiune miraculoasă, e lucrul de căpetenie. Dacă din acest punct de vedere privim portretul (ceeace facem involuntar) suntem satisfăcuţi în internul nostru şi iertăm bucuros unele defecte formale, cu toate că lucrarea nu e mediocră nici ca formă. Părul şi sprâncenele negre, mustăţile şi barba bruneţă, buzele roşii au dat ocazie pictorului să se folosească de efectele coloristice, date de natură. Coloritul e în general îndeajuns de complex, uneori deadreptul luminos. Lumina venind din dreapta se revarsă asupra frunţei şi obrazului stâng, partea dreaptă a feţei este în umbră; fondul ici mai luminat, colo mai întunecat, evocând prin aceasta un joc de lumină şi umbră. Modelarea feţei prin lumină şi umbră, plasticitatea capului e îndestulătoare şi stă mai presus, ca modelarea corpului superior. Trecând în fine la material şi tehnică, e de observat, că e pictat în uleiu pe pânză de in, fondată. Poate numai în unitatea tehnică vezi tentaţiunea juvenilă: maniera largă de a arunca culorile contrastează cu tratarea minuţioasă a părului.

Elsa Latinca nu a cunoscut pe decedatul. Portretul a fost executat cu ajutorul unei fotografii, pe baza caracterizării intensive. Psihicul a interesat-o în primul rând — şi acesta este punctul culminant în portret, precum a adeverit savantul german Waetzold în opera sa voluminoasă despre arta portretului. Ar fi îmbucurător, dacă în viitor şi noi vom pretera odată minuţiozităţile realistice în favorul veritătii psihice şi artistice. Pentrucă între portretele seminarului afli unele, din cari lipseşte vieaţa, sufletul, energia, cu toate că au rezolvit (să presupunem) favorabil problema „asemănării".

Având în vedere conţinutul sufletesc, care se leagă de operele d-şoarei Elsa Latinca, îmi pare aproape inexplicabilă rezerva de până acuma a publicului nostru faţă de eleva, talentată a profesorului Magidény din München, care merită toată atenţia, mai ales, că este româncă. Să sperăm, că va fi mai bine de acum înainte.

Arad, luna lui Septemvrie 1915.

Coriolan Petranu,
istoric de arte, membru al Institutului Artelor imp. regal din Viena.

A apărut:

„Sărbătoarea Morţii"

(1914/15)

:.: :.: Versuri, de A. Cotruş :-: :-:

Se poate comanda dela librăriile: „Concordia" din Arad, „Libraria Diecezană" din Arad librăria „Minerva" din Lugoj, la Libraria Arhidiecezană din Blaj şi la „Libraria Ciurcu- din Braşov. — Preţul cor. 1·50 plus 10 :-: :-: fil. porto postal. :-: :-:

INFORMAŢIUNI.

Arad, 24 Sept. 1915.

CALENDARUL PARTIDULUI NATIONAL ROMÂN PE 1916 este gata şi va ieşi de sub tipar nu peste mult. Este cel mai bine întocmit dintre calendarele româneşti din monarhie. Pe lângă cronicele obişnuite, cuprinde informaţiuni preţioase despre viaţa şi organizaţia noastră bisericească, şcolară, culturală, economică. Materialul literar este de asemeni foarte extins şi de toată actualitatea.

Calendarul cuprinde şi o sumă de documente ale vitejiei româneşti în actualul răsboiu şi tot felul de clişee interesante, distractive.

Toţi ceice voiesc să aibă acest calendar pe masă să nu zăbovească,ci să şi-l aboneze în grabă la administraţia „Românului". Altcum vor păţi ca foarte mulţi anul trecut cari au trebuit să se lipsească de el fiindcă nu se îngrijiseră de cu vreme să şi-l aboneze şi astfel administaţia să le păstreze exemplarul.

Preţul unui exemplar 60 fileri, iar pentru poştă să se mai adaoge încă 20 fileri.

Distingerea colonelului român Artur de Brânzei. Ofiţerul de ordonanţă al inspectorului general al corpului voluntar de sanitari, colonelul **Artur Brânzei de Temes-Slatina,** a fost distins pentru meritele lui speciale, cu decoraţia crucei de ofiţer a ordinului Francisc Iosif pe panglica crucei militare pentru merit.

Dăruire. „Zlagneana" inst. de credit în Zlagna a trimis la administraţia noastră suma de 20 cor. pentru ajutorarea soldaţilor români, cari şi-au pierdut vederea în răsboiu.

Mari mulţumiri!

Concedieri pentru semânatul de toamnă în Austria. Se anunţă din Viena: Primul ministru austriac a făcut cunoscut şefilor agrarienilor, că ministrul de răsboiu va acorda pentru sămânatul de toamnă concedieri de 2—3 săptămâni. Glotaşii de 43—46 ani, asentaţi în Austria vor avea să se prezinte pentru începerea serviciului militar în 16 Noemvrie, iar ceilalţi ani în 1 Decemvrie.

Femei osândite la închisoare pentru ajutor dat dezertorilor. In 18 Maiu 1915 au dezertat în România soldaţii *Alexandru Barbu* din Lugoj şi *Victor Petrolescu (?)* din Caransebeş aparţinători la batalionul de completare din Caransebeş al regimentului de infanterie Nr. 43. Soţia lui Alexandru Barbu de 24 ani şi văduva Ilie Barbu de 31 ani, amanta lui Petrolescu, au fost acuzate de procuror, că au dat ajutor dezertorilor şi în zilele trecute tribunalul de divizie al honvezimei, din Seghedin, a judecat cauza celor două femei. Tribunalul militar era compus din maiorul Alexandru *Matyok,* preşedinte, căpitanul-auditor Elemér *Szentgyörgyi,* conducător al desbaterii, locotenentul-procuror Dr. Wilhelm *Szende,* reprezentant al forului acuzător şi apărătorii locotenentul Dr. Teodor *Papp* şi Dr. Mihaiu *Vajda.* Acuza ridicată împotriva celor două femei a fost, că au uşurat dezertarea în România a bărbatului resp. amantului. Ele au dat celor doi soldaţi haine civile, alimente şi 200 coroane. Soldaţilor le-a şi reuşit astfel să treacă graniţa, în România. Planul de dezertare era făcut dinainte de cei doi soldaţi şi văduva Ilie Boţa. Soţia lui Barbu venind din Lugoj la Caransebeş deoarece bărbatul său fu împărţit în batalionul ce avea să plece pe câmpul de răsboiu, văduva Boţa a iniţiat-o şi pe ea în planul celor doi soldaţi.

Femeile s'au apărat faţă cu această acuză, că au fost constrânse prin ameninţări să le dea haine celor doi soldaţi. Alimentele şi banii le-a dat văduva Boţa. Barbu a şi scris din România soţiei sale.

Tribunalul cumpănind cu prudenţă circumstanţele atenuante a osândit-o pe soţia lui Alexandru Barbu la două luni, iar pe văduva Ilie Boţa la un an închisoare.

Deputat belgian condamnat în Germania. Din Amsterdam se află că deputatul belgian Verhaegen a fost condamnat în Germania la doi ani închisoare pentrucă a trimis guvernului belgian prin intermediul fiicei sale o scrisoare care a fost confiscată.

Guvernul bulgar şi pressa ruso-filă. Se anunţă din Sofia: Ziarele ruso-file „Mir" şi „Balcanscha Tribuna", a căror apariţie temporală fusese inetrzisă de guvernul bulgar, au obţinut autorizaţiunea de a reapare din nou. Apariţia ziarelor „Praporeţ" organ personal al fostului prim ministru Malinoff şeful democraţilor, „Zarca" şi „Păreri Libere" continuă să fie interzisă fără termen. Ziarul „Zarca" nu mai apare de 18 zile.

Cazuri de moarte. *Dimitrie Adam*, preot ort. în Moşniţa, a decedat în 13 Sept. n. în vârstă de 70 ani. Inmormântarea s'a făcut în 15 Sept. n. în Moşniţa.

— *Ioan Ania*, preot ort. şi epitrop, membru al sinodului protopresb., a decedat în 10 Sept. în vârstă de 45 ani. Inmormântarea s'a făcut în 12 Sept. în Iladia.

— *Iulian Mihali*, preot gr. cat., a decedat în 12 Sept. în vârstă de 59 ani în Şotelec. Inmormântarea s'a făcut în 15 Sept. în cripta familiară din Calacea.

— *Maria Motora n. Nariţă*, preoteasă, a decedat în 19 Sept. în vârstă de 64 ani. Inmormântarea s'a făcut în 21 Sept. în Sohodol.

Odihnească în pace.

Cazul celor 104 dezertori. Se anunţă din Salonic: Se ştie că acum două săptămâni, funcţionarii inferiori ai poliţiei greceşti au predat autorităţilor sârbeşti — în urma insistenţelor agenţiei de spionaj sârbeşti din Salonic — 104 desertori gerci din armata sârbă, cari reuşiseră să se refugieze pe teritoriul grecesc.

Cazul acesta provocând o vie indignare în opinia publică grecească, care a protestat cu energie în contra unei măsuri ilegale din partea autorităţilor greceşti, a necesitat intervenţia guvernului grecesc pe lângă cel sârbesc în favorul dezertorilor predaţi.

In urma acestei intervenţii, guvernul sârb a declarat ministrului Greciei din Niş că acei 104 desertori nu vor fi pedepsiţi, făcându-i promisiuni asigurătoare în această privinţă. Ministrul Serbiei din Atena a repetat aceleaşi declaraţii ale guvernului său, guvernului grecesc. Guvernul grecesc a hotărât pe de altă parte darea în judecată şi pedepsirea acelor funcţionari poliţieneşti greci, cari, fără să ceară instrucţiuni dela superiori, au predat Sârbilor, contrar dreptului interventional pe cei 104 desertori.

Raidul aerian Bucureşti-Craiova-Bucureşti. Joi s'au înapoiat la Bucureşti venind dela Craiova, unde au luat parte la tragerile executate de regimentele de artilerie locale în prezenţa dlui general *Coandă*, două aeroplane sistem Bristol-Coandă pilotate unul de d. căpitan Beroniade — având ca pasager pe d. major *Petrescu*, directorul şcoalelor de aviaţie — iar celalalt de d. locot. *Alexandreanu*, având ca pasager pe mehanic.

Merită a fi relevat acest raid care s'a făcut pe calea aerului în condiţiuni admirabile pe un timp nu tocmai propriu pentru sbor, mai ales la înapoiere când îndrăzneţii aviatori au fost nevoiţi să aterizeze de 4 ori fiind surprinşi de ploaie, stabilind un frumos record în aviaţiunea noastră, distanţa Bucureşti-Craiova 250 klm., fiind parcurşi la ducere în minimum de timp posibil 90 minute.

Procesul pentru scufundarea şalupei „Trotuş". Curtea de apel din Constanţa a judecat procesul şalupei „Trotuş", care a fost scufundată de un vapor al societăţii ungare de navigaţie din Budapesta, anume „Gróf Széchenyi István", comandat de căpitanul Knerr, care a fost condamnat de tribunalul din Constanţa la 5 luni închisoare şi să plătească despăgubiri civile împreună cu societatea, aproape 2 milioane lei familiilor celor înecaţi cu acea ocaziune.

Şedinţa s'a deschis la orele 1 d. a. Curtea era compusă din d. Istrate ca preşedinte, având ca membrii pe dnii D. Moscu, Stelian Bonca, G. R. Dumitrescu şi G. Climescu. Fotoliul ministerului public a fost ocupat de d. Popovici, procuror general.

D. advocat Filotti din partea societăţii ungare de navigaţie cere ca procesul să fie amânat, procedura nefiind complectă, iar dovada de înmânare a citaţiei societăţii ungare nefiind tradusă din ungureşte. Dnii advocaţi Radovici şi Comşa din partea victimelor spun că incidentul ridicat de d. Filotti nu e de loc întemeiat în ceea ce priveşte ministerul de răsboiu, întrucât în şedinţa de azi se prezintă d. advocat Caracaş. Dlor cer ca procesul să fie judecat. D. procuror general Popovici spune că deşi acest proces s'a perândat timp de patru ani pe la toate instanţele judecătoreşti, totuş dsa crede că procesul trebuie amânat, arătând că procedura nu e bine îndeplinită.

In replică vorbesc din partea victimelor dnii advocaţi Bădulescu, Alexandrescu şi T. Polikrat, cerând judecarea procesului.

Curtea după o deliberare de 1 oră şi 10 minute găseşte că procedura nu e bine îndeplinită şi amână procesul pentru ziua de 23 Noemvrie a. c.

Atentat împotriva transporturilor ruseşti. Se anunţă din Bucureşti: „Universul"-ui i se telegrafiază din Giurgiu: Postul bulgar de lângă Rusciuk a deţinut azi noapte 2 indivizi necunoscuţi, pe cari i-a surprins, când voiau să pună bombe sub vapoarele ruseşti, încărcate cu grâu, ce staţionau pe Dunăre. S'a constatat că indivizii surprinşi intenţionau să arunce în aer vapoarele ruseşti. Soldaţii de graniţă i-au provocat pe cei doi atentatori să părăsească vapoarele şi să se întoarcă la ţărm. Indivizii însă s'au aruncat în apă şi au încercat să se refugieze cu înotul, dar curentul puternic al râului i-a aruncat la ţărm, unde au fost deţinuţi. Atentatorii au fost duşi la direcţiunea poliţiei din Rusciuk unde sunt ţinuţi în închisoare. La primul interogator ce li s'a luat, ei au declarat că au dorit să săvârşească atentatul pentrucă îi urăsc pe Ruşi.

Kenjiro Tokutomi.

Până la moarte...

Roman japonez.

Tradus în româneşte de: P. Robescu.

(Urmare) (45)

Takeo îşi muşcă buzele cu ciudă. După ce tăcu un timp, sări în sus de pe scaun, aruncă jos un coş cu mere ce adusese mamei sale, şi strigă:

— Mamă, tu ai ucis pe Nami şi ţi-ai ucis şi pe fiul tău! Eu n'o să te mai văd nici odată.

Takeo plecă imediat la nora sa, care era în portul Yokosuka.

Pe la jumătatea lui Iulie, guvernul japonez, în urma evenimentelor din Corea, declară răsboiu Chinei.

La 18 Iulie, viceamiralul Kabayama, a fost numit şeful flotei şi vasul amiral **Matsushima**, pe care era Takeo, a primit ordinul să se unească cu celelalte vase, în Saseho.

Takeo, care-şi pusese în gând să cază lovit de granate şi de bombe, ne mai putând să ducă viaţa aceasta, porni cu entuziasm.

Generalul Kataoka a pus să zidească o casă într'una din moşiile sale, plină de soare şi de linişte, şi după ce a chemat pe Iku din Zuschi, a trimes'o să stee cu fata lui, în noua locuinţă.

In luna lui Septemvrie, generalul a fost rechemat în serviciu, şi după ce lăsă în grija nevestei sale pe bolnavă, în ziua de 13 porni să însoţească pe împărat în cartierul general din Hiroshima, iar luna următoare, împreună cu generalii Oyama, Yamaji şi cu alţi ofiţeri, plecă în peninsula Liaotung.

Toate pasiunile şi toate neînţelegerile cari au turburat sufletele persoanelor de cari ne ocupăm până acum, s'au liniştit câtva timp, din cauza perturbaţiilor, pe cari răsboiul dintre China şi Japonia, a produs în conştiinţa naţională a poporului japonez.

(Va urma)

Ultima oră.

ALTE PATRU CONDAMNĂRI LA MOARTE IN BULGARIA.

Lovici **(Bulgaria). — Tribunalul militar de aci, după desbateri de 3 zile, a condamnat la moarte prin spânzurătoare pe Turcii Ali Iusin, Ceagali Gani, Iusem Hogea şi Sali Ali, acuzaţi că au servit de călăuze armatei române, în timpul campaniei acesteia în Bulgaria.**

Tot pentru acest fapt, a fost condamnată la muncă silnică pe viaţă femeia Fatme Garagali.

GRECIA S'A ALIAT CU ROMÂNIA ŞI CU SERBIA (?). — INTELEGERE IMPOTRIVA PUTERILOR CENTRALE.

Atena. — **Organul dlui Gunaris spune, că quadrupla alianţă a făcut promisiuni dlui Brătianu, că în cazul interventiei din partea Greciei şi a României quadruplicea nu va încheia pace decât atunci când România îşi va fi luat în posesiune teritoriile la cari aspiră. România e obligată să pună în front 500 mii oameni împotriva puterilor centrale. Mai încolo, România se obligă să retrocedeze Bulgariei Dobrogea nouă iar în caz dacă Serbia ar fi atacată de către Bulgaria, România va merge în ajutorul Serbiei. Asupra acestei oferte va decide consiliul de coroană.**

BULGARIA A TRIMIS SERBIEI UN ULTIMAT (?)

Lugano. — **„Idea Nazionale" pretinde a şti, că Bulgaria a trimes Serbiei un ultimat cu termenul scadent de 24 Septemvrie ora 6 seara.**

SERBIA E INVOITĂ SĂ CEDEZE INTREAGĂ MACEDONIA(?)

Geneva. — **Din Niş se anunţă prin Roma: In nex strâns cu evenimentele mai noui între primul ministru d. *Pasici* şi ministrul Rusiei s'au început noui tratative. D. *Pasici* sondează dacă nu cumva s'ar putea realiza o înţelegere cu Bulgaria în modul următor:**

Serbia cedează Bulgariei întreagă Macedonia cu condiţiunea, că acest teritor să aibă autonomie sub suveranitatea Bulgariei. Până în acest moment nu se cunoaşte rezultatul tratativelor în această chestie dintre d. Pasici şi ministrul Rusiei.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

POŞTA ADMINISTRAŢIEI.

Avram Beloia, Petrovaradin Am primit 2.40 cor. ca abonament până la 30 Septemvrie a. c.

Ioan Rob, Orăştie. Am primit 4.80 cor. ca abonament până la 31 Iulie a. c.

Cafea ieftină!!!

Firma noastră de import **F. A. Degan în Fiume** (Postafiok nr. 163.) ne avizează că a primit un transport mare de cafea, deci o vinde cu preţuri tare reduse. Scrieţi româneşte!

No.	1	Cafea Santos, aleasă şi frumoasă 1 kgr.	4.60	cor.
„	10	„ Cuba fină, frumoasă 1 kgr.	4.80	„
„	14	„ Cuba cea mai fină 1 kgr.	5.20	„
„	16	„ Cuba mărgele, aleasă 1 kgr.	5.20	„
„	16	„ Cuba specialitate 1 kgr.	5.60	„
„	24	„ Ceylon fină 1 kgr.	5.40	„
„	21	„ Iava aurie 1 kgr.	5.20	„
„	106	„ *„Victoria"* cea mai fină mixtură 1 kgr.	5.60	„

5 kgr. se trimite **cu poşta** francat şi vămuit ***prin rambursă.***

Caut

o econoamă harnică, isteaţă, care ştie ferbe bine pentru conducerea casei mele.

Ophelia Dr. Rocsin.
Nagyvárad, Tisza K. 15.

Ro 2520—3

ANUNŢ.

O domnişoară inteligentă află aplicare în farmacie. Se recere cunoştinţa limbei române, maghiare şi germane. Oferte cu detaliile recerute şi signarea cualificaţiunei să se adreseze la

Cornel Demeter, farmacist
Szászváros.

De 2518—3

ANUNŢ.

In casa mea de comerciu află aplicare momentană

1 comis, espert în branşa de manufactură şi băcănie, care pe lângă limba română, să posedă — şi în scris — perfect, limba maghiară sau germană, precum şi

1 învăţăcel cu 2—4 clase medii.

ILIE FLOAŞIU.
(Szerdahely.)

(Fo 2519—3)

LA „LIBRĂRIA CONCORDIA"

ARAD, STRADA DEÁK FERENC NUMĂRUL 20

SE AFLĂ DE VÂNZARE CĂRȚI DE RUGĂCIUNI, BISERICEȘTI, LITERARE, POPULARE ETC.

Dor și jele, Cântece din răsboiu (1914—1915). Cu o prefață de Dr. I. Urban Iarnik 1·—
Cântece din răsboiu, I Vitejești Adunate de Dr. D. Cioloca . . . . . —·40
A. Vlahuță, »Dreptate«. Nuvele . . . 2·—
Munții nostri, »Țara țopilor«. Despre trecutul munților apuseni ai Transilvaniei. Date adunate din autori, manuscripte și tradiții de Rubin Patiția sen. 1·60
Augusta Rubenescu, »Pentru copii cei buni«. Povești. Legată frumos . . . 1·—
C. Collodi. »Pățaniile lui Țăndărică« (Povestea unei păpușe de lemn) cu 56 iustrațiuni . . . . . 1·50
Al. Ciura. »In răsboiu« . . . . . 1·—
Henrik Sienkiewicz. »Prinsoarea«. (Judecata lui Jupiter) . . . . . —·20
Ioan Agârbiceanu. »Arhanghelii«. Roman din viața românilor ardeleni . . . . 3·—
Ioan Agârbiceanu. »Schițe și povestiri» . 2·—
Ion Dragoslav. »Volintiri« . . . . . 1·80
Delavrancea. »Viforul«. Dramă în 4 acte 2·50
D. D. Pătrășcanu. »Timotheiu Mucenicul« 2·—
I. Irimescu — Cândești. »Pe drumurile cadrilaterului«. Impresii și note . . . 1·50
Haralamb G. Lecca. »Dincolo«. Din Dunăre 'n Balcani . . . . . 1·—
Goethe. »Faust«. Tragedie. Traducere în versuri de Ion Gorun . . . . . 1·—
Björnstjerne Björnson. »Mary«. Roman tradus de Horea Petra Petrescu . . . 1·—
G. Rotică. »Poezii« . . . . . 2·—
Ioan Adam. »Pe lângă vatră«. Pilde și glume țărănești . . . . . 1·50
V. Alexandri. »Poezii populare ale românilor . . . . . 1·50
Ion Bârseanul. »Dor pustiu« . . . . . 1·50
Guy de Maupassant. »Povestiri alese« Trad. de M. Sadoveanu . . . . . 2·—
Ion Ciocârlan. »Traiul nostru« . . . . 1·50
S. Mehedinți. »Către noua generație« . 1·50
M. Sadoveanu »Floare ofilită«. Roman . 2.—
» » »Povestiri de seară« . . 2·—
C. Sandu-Aldea. »Ape mari« . . . . . 2.—
Vasilie Pop. »Iubirea e biruitoare« . . . 2.—
I. Slavici. »Mara« Roman . . . . . 2.—
Alexandru T. Stamatiad. »Din trâmbițe de aur«. Poeme . . . . . 2·—
N. N. Beldiceanu. »Chilia dragostii« . . 1·50
Ioan Adam. »Vorbe de clacă« . . . . 1·25
Cum să trăim? »Sfaturi medicale« de Doctorul F. Grünfeld . . . . . —·50
M. Maeterlinck. »Ciclul morții« Trad. de A. T. Stamatiad . . . . . 1·25
N. Iorga. »Oameni cari au fost«. Amintiri și comemorări . . . . . 3·—
N. Bălcescu. »Istoria românilor sub Mihai-Vodă Viteazul . . . . . 2·—
I. A. Basarabescu. »Vulturii«. Schițe și nuvele . . . . . 1·50
N. Iorga. »Istoria armatei românești Vol I.« 2·50
Ludovic Dauș. »Strămunii« Roman . . . 2·50
Ioan Ciocârlan. »Inimă de Mamă«. Schițe și nuvele . . . . . 2·—
Björnstjerne Björnson. »Synnöve Solbakken«. Trad. de N. Ciotori . . . . . 1·50
D. N. Ciotori »Calea Robilor« Povești . 1·50
Octav Minar. »Eminescu în fața justiției« 1·—
Natalia Negru. »Mărturisiri«. Nuvele . 2·—
» » »Fabiola sau biserica din catacombe« . . . . . 2·50
Constantin I. A. Nottara. »De dincolo de moarte« . . . . . 3·—
R. Rosetti. »Păcatele Sulgerului« . . . 2·—
Th. D. Speranția. »Alte anecdote populare« 2·—
M. Lungianu. »Zile senine«. Icoane dela țară . . . . . 1·50
O. Goga. »Din umbra zidurilor«. Poezii 2·—
Nicolae Filimon. »Ciocoii vechi și noi, sau ce naște din pisică șoareci mănâncă« 1·50
I. L. Caragiale. »Teatru«. Opere complete 2·—
I. L. Caragiale. »Momente, schițe, amintirii«. Opere complete . . . . . 2·—
Ioan Adam. »Năzuinți« 1.50
N. Petra Petrescu. »Ilie Marin«. Istorioară pentru tinerime . . . . . 1·50
Păscălie sau carte de zodii, așezată pe 7 planete. Ediția a patra corectată și înavuțită cu privire la mai multe cerințe. Legată, cu peste 360 pagini . . . . 2.—
A de Herz. »Bunicul«. Comedie în 3 acte 2·—
Em. Gârleanu. »Cea d'ntâi durere«. Nuvele și schițe. Ediția a II-a întregită . . . 1·80
Delavrancea. »Luceafărul«. Dramă în 5 acte . . . . . 2·50
Delavrancea. »Liniște. Trubadurul. Stăpânea odată« . . . . . 2·50
Delavrancea. »Irinel«. Comedie în 3 acte 2·50
P. Locusteanu. »Suntem nebuni«. Schițe umoristice . . . . . 1·50
Victor Eftimiu. »Achim«. Tragi-comedie în 3 acte . . . . . 1·25
Ioan Al. de Lemenyi. »Poezii« . . . . 1·50
Dr. Ioan Lupaș. »Viața unei mame credincioase . . . . . —·30
Dr. Ioan Lupaș. »Spice din istoria noastră bisericească . . . . . —·30
Zotti Hodoș. »Masa ieftină«. Gătirea mâncărilor de dulce și de post. Rețete de bucate simple și bune . . . . . 1·20
St. O. Iosif. »Poezii« 2.50
Conan Doyle. »Duett«. Roman. Tradus de V. Onișor . . . . . 1·60
Pompiliu Eliade. »Cu privire la Maurice Maeterlinck . . . . . 1·—
L. Rebreanu. »Frământări« . . . . . 1·50
Dr. Valeriu Seni. »Critica unei lecții«. Indrumări practice . . . . . —.60
Anecdote poporale, de Fabiu Sanjoanu . —·32
Robinson Crusoe, sau aventurile minunate ale unui naufragiat eu 6 chipuri . . —·70
Țiganiada sau Alexandria țigănească . —·80
Alexandria. Viața, faptele și întâmplările lui Alexandru-cel-Mare Macedonean . —·60

Din publicațiunile soc. »STEAUA« à 20 fil. nrul.

Nrul.
2 *P. Dulfu*. »Foloasele învățăturii«.
4 *Ioan Hașeganu*. »Grădina de legume«.
5 *Dr. I. Felix*. »Medicul poporului«.
19 *George Coșbuc*. »Superstițiunile păgubitoare ale poporului nostru«.
20 *Viața și faptele* lui Antim Ivireanul, metropolitul Ungrovlahiei.
22 *Em. Gârleanu*, »Amintiri și schițe«.
24 *Din legendele neamului Hohenzollern*, prelucrare de St. O. Iosif.
25 *Flori și povești* de Ioan Dragoslav.
26 *Din Bucovina de altă dată*, de Ioan Grămadă.
27 *Românii de peste Carpați* de I. Slavici
29 *Povestea cerului* de Victor Anestin
30 *Povestiri* de I. Agârbiceanu
32 *Ostașii noștri*.
34 *Istoria literaturii române moderne* de prof. Dr. N. I. Apostolescu
35 *Boalele ochilor și îngrijirea lor* de prof Dr. G. Stănculeanu.
30 *Snoave* de P. Gârboviceanu și G. I. Chelaru.
37 *Viața și faptele lui Andrei Șaguna* de Dr. I. Lupaș.

Povești ardelenești. Culese din gura poporului de Ioan Pop Reteganul 5 vol. 2·50
Povești poporale din Bănat. Culese din gura poporului de G. Cătană Partea I. și II. . . . . 1·10
Calea pocăinței . . . . . —·40
Traista cu povești istorice . . . . . —·50
Balade poporale. Culese din gura poporului bănățean . . . . . —·60
Inimioara, adecă floarea poeziei naționale din cei mai buni sciitori români . . . —·60
Cântece religioase, poporale și un bun sfat —·50
Mintea și norocul, precum și alte 12 povești poporale . . . . . —·40
Florea Codreanului, Poveste precum și anecdote, poezii poporale și povețe . —·24
Poezii și cântece poporale, din Bănat . . —·50
164 strigături și uituri, culese din ținutul Zarandului . . . . . —·24
Cea mai nouă carte de visuri . . . . —·40
Istoria lui Arghir și Elena . . . . . —·30
Dr. I. Iarnik Urban și *A. Bârseanu*. Doine și strigături din Ardeal. Cu peste 400 pagini . . . . . 1·30
Păscălie poporală . . . . . —·12
Culegere din cele mai frumoase povești de Ioan Bota . . . . . —·60
Coriolan Brediceanu. »Peatra credinței«. Istorioară din viața poporului . . . . —·50
Coriolan Brediceanu »Fira«. Nuvelă din popor . . . . . —.24
Roata norocului, sau aflarea dorinței noastre . . . . . —.80
Insula morților . . . . . —·50
Andrei cel răsfățat . . . . . —.30
Făt frumos din lacrimă. Poveste de Eminescu . . . . . —·20
Năzdreveniile lui Toporâște . . . . . —·30
Popa care știe carte și Ion Isețul. Povești poporale . . . . . —.24
Culegere de diferite cântece . . . . . —·70
Biblia cea Mare. Sfânta scriptură a vechiului și noului testament. Legată. Cu peste 1000 pagini . . . . . 2·—
Tot acesta format mare, cu litere mari, legată . . . . . 6.—
Simbolul credinței, din cuvintele și înțelesul Sfintei Scripturi de Gh. Joandrea (Aprob. de Ven. Cons. Diecezan) . . 2.50
Noul așezământ, (noul testament) Legată 1·20
Noul așezământ și psalmii. Legată . . 1·40
Apa tinereților și alte povești poporale —.40
Cele 4 Evanghelii Legată . . . . . —·70
Mântuirea sufletului. Carte de rugăciuni. Legată . . . . . —·80
Cartea psalmilor tradusă după textul original . . . . . —·10
Sfânta Evanghelie a Dlui și Mântuitorul nostru Isus Christos scrisă de Sfântul Ioan . . . . . —·10
Sfânta Evanghelie a Dlui în Mântuitorul nostru Isus Christos scrisă de Sfântul Mateiu . . . . . —·10
Sfânta Evanghelie a Dlui în Mântuitorul nostru Isus Christos scrisă de Sfântul Luca . . . . . —·10
Carte de rugăciuni pentru folosul și mângăerea fiecărui creștin întocmită de Ierodiachonul Damaschin din Sfânta Mănăstire Sinaia. Legată Cor. 2·50 în piele 5·—
Carte de rugăciuni pentru tinerimea evlavioasă de un prieten al copiilor. Cu mai multe icoane. Legată . . . . . —·44
Cuvinte folositoare și de suflet mântuitoare. Culese din sfintele scripturi de Sm. Monahul Isaia. Legată . . . . —·60
Rugăciuni pentru soldați. Legată . . . —·24
Culegere de cântări bisericești. Legată . —·30
Viața prea cuvioasei maicei noastre Mariei Egiptence. Legată . . . . . —·32
Cele cinsprezece suferințe ascunse ale lui Isus Christos . . . . . —·30
Din minunile Maicei Domnului. Legată —·40
Mântuirea sufletului de vămile văzduhului. Rugăciuni . . . . . —.16
Zidirea lumei. Cele 12 Vineri . . . . —·16
Taina celor 12 Vineri mari și rugăciune pentru vremuri grele. Legată . . . . —·20
Povățuitor la împărăția cerurilor . . . —·60

Pentru porto să se adauge de fiecare carte

Pentru porto să se adauge de fiecare carte 10—20—30 fil (până la 1 kg., sub bandă) însă pentru primirea cărților trimise sub bandă librăria nu ia asupra sa răspunderea, numai dacă se adauge încă 25 fil. pentru recomandare.

TELEFON NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN UNGARIA ŞI TRANSILVANIA

TELEFON NRUL. 750.

„CONCORDIA"

SOCIETATE PE ACŢIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1|a.

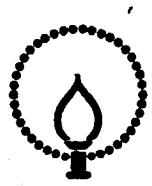

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne maşini din străinătate şi patrie ca: maşini de cules, maşini de tipar, maşini de tăiat şi maşini de vărsat clişeie, precum şi cu cele mai moderne litere primeşte spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre tipărituri pentru bănci şi societăţi, precum şi tipărituri advocaţiale, invitări de logodnă, cununie şi pentru petreceri. Anunţuri funebrale se execută cu cea mai mare urgenţă. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branşe dela cele mai simple până la cele mai fine.

Executare promptă. :

Preţuri : moderate :

Tiparul tipografiei „Concordia" societate pe acţii la Arad. — Editor responsabil LAURENŢIU LUCA.